

PUTINOVŮ HŘIŠTĚ

MRAZIVÁ ROAD MOVIE PO STOPÁCH HYBRIDNÍ VÁLKY V EVROPĚ

DOKUMENTÁRNÍ FILM KONRADA SZOŁAJSKÉHO

SYNOPSIS

Jak souvisí výbuchy ve Vrběticích s otravami jedem a dalšími operacemi ruských tajných služeb? Dvojice varšavských dokumentaristů sbírá důkazy o tajných aktivitách v České republice a dalších zemích našeho regionu. Zjišťují, že zákulisní jednání speciálních agentů vyslaných z Kremlu probíhají pravidelně přinejmenším od roku 2013 a nezastavují se ani po vojenském napadení Ukrajiny v roce 2022. Co spojuje odpůrce očkování a nenávisť vůči Ukrajincům? Jak fungují ruští agenti v zemích Evropské Unie? A kam je Putin schopen ještě zajít, aby opět získal větší moc a vliv v Evropě, a to nejen té Východní?

„Chytrý telefon, mikrofon a fotoaparát jsou stejnou zbraní jako kalašnikov, a dokonce ještě účinnější.“

Generál Sergej Šoigu,
ministr obrany Ruské federace

REŽISÉR KONRAD SZOŁAJSKI

Polský scénárista a režisér dokumentárních a hraných filmů, které byly uvedeny v kinodistribuci, vysílány televizními stanicemi a představeny na mnoha polských i mezinárodních festivalech. Je známý svým satirickým pohledem na současné Polsko a humorným přístupem k vážným tématům, včetně polských národních komplexů a religiozity. Je autorem tří románů a mnoha rozhlasových her. Působil jako filmový pedagog na Varšavské univerzitě, Slezské univerzitě, Filmové škole v Lodži a na univerzitě SWPS, byl členem programové rady Polské televize (1999-2003). V roce 2005 založil produkční společnost ZK Studio, která produkuje hrané a dokumentární filmy se silným sociálním akcentem.

Filmografie

- Dobrá změna v Polsku (2018)
- Make Poland Great Again (2018)
- Boj se Satanem (2015)
- Hlasy (2012)
- A Bůh stvořil sex (2011)
- Tábor svádění (2010)
- Dobré ráno, Lenine! (2009)
- Vetřelci (2006)
- Gruba do łóżka, chuda na bal... (2006)
- Pogrzeby to nasze życie (2004)

REŽIJNÍ POZNÁMKA

Jsem filmař, který začal pracovat na konci komunistické éry. Tato zkušenost mi dává možnost porovnat to, co jsme zažili během studené války, s tím, co se děje dnes. Vidím znepokojivé analogie s událostmi z minulosti a obávám se, že pokud demokratické země nenajdou způsob, jak účinně čelit zlu, můžeme se opět ocitnout za železnou oponou, která půl století rozdělovala Evropu.

Protože se téma hluboce dotýká našeho života, rozhodli jsme se my - já režisér a producentka Małgorzata Prociak - být ve filmu přítomni jako postavy. Nejenže příběh vyprávím, ale do jisté míry jsem i jeho protagonistou. Své emoce vyjadřuji jednak tvůrčí prací (psaní scénáře, natáčení a střih filmu), ale také - což je pro mě nová role - prostřednictvím vlastních zaznamenaných reakcí. Ukazuji je ve scénách, v nichž vystupuji a provádím své dokumentární pátrání. Díky tomu má film o hybridní válce hybridní podobu - jeho autor se stává jeho protagonistou.

Styl, který používáme, je také hybridní, jinými slovy - eklektický. Téma zkoumáme filmovým způsobem - využíváme všechny dostupné filmové nástroje: pozorování, rozhovory, archivní záběry a animovanou grafiku.

Kamera nás doprovází před setkáním s partnerem a ukazuje naše reakce během rozhovoru i po něm. Stejně důležité je zaznamenat chování postav jako naše vlastní. To, co vidíme, komentujeme, někdy slovně, jindy řečí těla, mimikou, která prozrazuje naše pocity. Zde, pokud je to možné, používáme dvě kamery - abychom pokryli obě strany rozhovoru současně.

Je důležité si uvědomit, že nejsme profesionální političtí experti, ale máme osobní motivaci, která nám umožňuje jít do hloubky problému a činí ho srozumitelnějším pro diváky, kteří se s námi mohou ztotožnit.

ROZHOVOR

Procestoval jste velkou část Evropy, jaké informace, které jste během natáčení zjistil, pro vás byly nejdůležitější/zajímavější?

Než jsem začal pracovat na filmu Putinovo hřiště, něco málo jsem slyšel o výbuchu ve Vrběticích, ale neuvědomoval jsem si ani rozsah výbuchu, ani to, že šlo o sabotáž speciálních agentů GRU, jejichž totožnost byla později odhalena. Nevěděl jsem ani to, že v Bulharsku došlo v průběhu deseti let k několika výbuchům muničních skladů se značnými ztrátami a smrtí 16 obětí. A významná je i nedostatečná reakce bulharských úřadů. Když prokurátor konečně začal něco dělat, důkazy uložené v přísně střežených budovách bulharského ministerstva vnitra byly spáleny... Je těžké uvěřit, že se to skutečně stalo a že nejde pouze o ponuru politickou fikci.

Šokující byla i podobnost hesel, která protestní pochody doprovázela - proti Evropské unii, degenerované kultuře Západu, LGBT, USA, NATO a nakonec proti podpoře Ukrajiny. Zdá se, že jde o stejný scénář - napsaný ruskými autory a přeložený do „místních“ jazyků, který se realizuje v mnoha postsovětských zemích. Jak jinak si lze tyto podobnosti vysvětlit? Nemůže jít o náhodu, jde o systémové působení. Spojením jednotlivých bodů lze vypozařovat určitý vzorec - scénář expanze.

Oba jste se s producentkou Małgorzatou během natáčení dokumentu ocitli před kamerou. Bylo to pro vás přirozené, nebo jste s tím bojovali?

Byl to nápad Filipa Remundy. On za to může. Protože věděl, jaký film připravujeme, pozval nás do Prahy a najednou navrhl, abychom udělali zkušební natáčení v Česku za naší účasti - mé a mé producentky - jako lidí, kteří dělají dokumentární vyšetřování... A v této roli jsme se vydali po stopách ruských agentů do Ostravy a Vrbětic.... A zkušební materiál, který jsme

tam natočili, se všem zalíbil, takže jsme už nemohli couvnout... Investigace vedená v několika jazycích byla náročná, vyžadovala spoustu rešerší a poznávání zákulisních událostí. Pak tu byl problém vést rozhovory za pomoci simultánních překladatelů a zároveň režírovat, ale bez možnosti sledovat natáčený děj na monitoru a korigovat práci kameramana při natáčení. Navíc jsem se musel o všem rozhodovat opravdu rychle, protože tempo natáčení bylo rychlé - někdy jsme točili i několik scén denně a byli jsme neustále v pohybu. Jinak by ale tento film nemohl vzniknout.

Jak si vysvětlujete, že ruská propaganda a ruské zpravodajské operace jsou tak úspěšné. Je možné se proti tomu nějak bránit?

Bohužel část každé společnosti - obvykle ta méně vzdělaná a chudší - je náchylná ke konspiračním teoriím, fake news a je snadno manipulovatelná. To se děje zejména tam, kde je nedostatečné vzdělání v oblasti politiky. V liberálních západních zemích neexistuje cenzura a je zaručena svoboda slova - to je základ demokracie. A ruské tajné služby této svobody využívají tím, že v médiích podněcují naše stávající napětí a konflikty, inspirují a pomáhají organizovat pouliční protesty. Dokonce se jim daří ovlivňovat parlamentní volby... Mnozí z těch, kteří zpochybňují politiku Evropské unie a NATO, si neuvědomují, že jsou tímto způsobem využíváni k destabilizaci a zničení vlastní země. Dalším problémem je, že není snadné rozlišit mezi lidmi, kteří jsou prostě naivní, jednají v dobré víře a nevědomky pomáhají Rusku, a těmi, kteří jsou agenti vlivu a vědomě plní příkazy Kremlu. Ti druzí se obvykle dobře maskují tím, že se odvolávají na vlastenectví a obranu tradičních hodnot, nechválí Rusko ani Putina, ale naopak obrátně skrytě podporují jeho politiku kritikou Západu a Ukrajiny. Jak se proti tomu můžeme bránit? Upozorňovat veřejnost na to, jak funguje propaganda, dezinformace a manipulace. Náš film má do jisté míry plnit právě vzdělávací roli. Pomáhat lidem vidět nebezpečí.

Je důležité, aby se o něm v médiích psalo co nejvíce věrohodných

informací. Naštěstí existují investigativní novináři - jako Christo Grozev, Grzegorz Rzeczkowski nebo Tomasz Piątek. Existují specializované portály jako Bellingcat nebo Respekt, vydavatelství jako Arbitror. A pak jsou tu státní tajné služby - a mám dojem, že například česká nebo lotyšská kontrarozvědka hrají svou roli dobře. V neposlední řadě na evropské úrovni existuje StratCom, Centrum NATO pro strategickou komunikaci, jehož cílem je šířit znalosti a iniciovat veřejnou debatu o strategické komunikaci a hrozbách, které představuje informační prostředí.

Před několika dny se potvrdilo, že za útoky ve Vrběticích stojí ruská rozvědka, a případ byl odložen. Myslíte si, že je vůbec možné, aby byli viníci agenti Miškin a Čepiga postaveni před soud?

Pochybuji, že agenti GRU budou souzeni. Dokud je Rusko diktaturou, jsou důstojníci jeho služeb chráněni, a i když se dopustí zločinů podle našeho práva, nebudou hnáni k odpovědnosti. Koneckonců plní rozkazy přicházející shora. Politický systém jim zaručuje imunitu. Pokud se jednoho dne Rusko změní, stane se demokratickým právním státem, pak můžeme počítat s tím, že tam justice bude fungovat. Zatím však nic nenasvědčuje tomu, že by se tak mělo stát v brzké době - v Rusku se vládne autokraticky už desítky, vlastně stovky let, a je těžké si představit, že se společnost - zvyklá na diktaturu - najednou změní. Jednou k tomu musí dojít, stejně jako k rozpadu SSSR, ale kdy se tak stane, je těžké předvídat.

S čím byste chtěli, aby diváci z kina odcházeli?

Jde o varování, o to ukázat divákům, co nám hrozí. Film vám dává možnost oslovit široké publikum - a je proto účinnější než novinový článek nebo kniha. Doufám, že se v těch, kteří dokument zhlédnou, zvýší vědomí a stanou se odolnějšími vůči politické manipulaci.

PUTINOVO HŘIŠTĚ

celovečerní dokumentární film · ČR 2024 · 92 min.

režie: Konrad Szołajski

distribuční premiéra: 6. 6. 2024

Autor a režisér: Konrad Szołajski

Účinkující: Małgorzata Prociak a Konrad Szołajski

Kamera: Michał Ślusarczyk

Druhá kamera: Jan Šípek, Dragomir Dimchev, Uldis Kikans

Zvuk: Michał Gábor a Marin Turea

Zvukový mix: Richard Müller a Jan Čeněk

Střih: Bartosz Jędrzejczyk a Paweł Kowalik

Hudba: Rihards Zalupe

Producenti: ZK Studio

Koproducenti: Wrocław Feature Film Studio, Hypermarket Film, Česká televize, Doppelplusultra Filmproduktion GmbH, Red Dot Media, Isme Film, AGITPROP

Světová premiéra: 27. 5. 2024 (Krakow Film Festival)

Distribuční premiéra: 6. 6. 2024